

Рис. 3. Динаміка загального рівня економічної безпеки

Рівень економічної безпеки більшості з досліджуваних підприємств був ідентифікований як "критичний" (0-2,5 балів за шкалою) та "мінімальний" (2,5-5,0 балів), а "нормальний" (5,0-7,5 балів) лише "УАТК", що і обумовлює потребу удосконалення управління економічною безпекою.

Висновки.

По-перше, розроблені методичні засади оцінювання рівня безпеки враховують специфіку господарської діяльності підприємств авіаційної галузі.

По-друге, моніторинг базується на вдосконаленні ресурсно-функціонального підходу та визначенні рівня безпеки лише стосовно тих функціональних складових, які є пріоритетними для підприємств авіаційної галузі.

По-третє, здійснення оцінки відповідно до розробленої методики дає змогу отримати найбільш якісні та об'єктивні результати у вигляді чітко визначеного загального рівня економічної безпеки та наявності загроз та ознак кризи за окремими функціональними складовими.

Література

1. Бандурка О.М. Основи економічної безпеки : підручник / О.М. Бандурка, В.С. Духов, К.Я. Петрова, І.М. Червяков. – Харків : Вид-во НУ внутр. справ, 2003. – 236 с.
2. Бендиков М. Економічна безпека наукоємких производств / М. Бендиков, Е. Хрусталева // Вопросы экономики : теорет. и научно-практ. журнал. – 1999. – № 9. – С. 9-11.
3. Ковалев Д. Економічна безпека підприємства / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины : політико-економ. журнал. – 1998. – № 10. – С. 48-51.
4. Козаченко А.В. Методические основы оценки уровня экономической безопасности предприятия / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарев // Региональные перспективы. – 2000. – № 2-3. – С. 104-106.
5. Моніторинг в економіці / Вільна енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://uk.wikipedia.org/wiki/Моніторинг_в_економіці
6. Основи економічної безпеки (державство, регіон, підприємство, людина) / под ред. Е.А. Олейникова. – М. : Изд-во Бизнес-ИНТЕЛ-Синтез, 1997. – 278 с.
7. Сухорукова Т. Индикаторы ресурсной безопасности предприятия / Т. Сухорукова // Бизнес-Информ. – 1998. – № 6. – С. 44-47.
8. Штангрет А.М. Ключові передумови забезпечення економічної безпеки підприємств авіаційної галузі / А.М. Штангрет // Проблеми системного підходу в економіці. – 2011. – № 2. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_1/index.html
9. Штангрет А.М. Моделювання загроз для економічної безпеки підприємств авіаційної галузі / А.М. Штангрет // Ефективна економіка. – 2011. – № 5. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.nbuu.gov.ua>
10. Штангрет А.М. Теоретико-методологічні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємств авіаційної галузі / А.М. Штангрет // Ефективна економіка. – 2011. – № 6. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.nbuu.gov.ua>
11. Штангрет А.М. Управління економічною безпекою підприємств авіаційної галузі : монографія / А.М. Штангрет. – Львів : Вид-во Укр. акад. друкарства, 2011. – 272 с.

Штангрет А.М. Теоретико-методические основы построения системы мониторинга экономической безопасности предприятий авиационной отрасли

Путем обобщения научных разработок отечественных и зарубежных ученых обоснована необходимость усовершенствования и в соответствии с фактическими условиями и спецификой хозяйственной деятельности сформированы методические основы осуществления оценки уровня экономической безопасности предприятий авиационной отрасли. Результатом исследования стал алгоритм построения системы мониторинга и модель оценки уровня экономической безопасности, возможность применения которых была апробирована по сформированной совокупности предприятий авиационной отрасли.

Ключевые слова: авиационная отрасль, экономическая безопасность, мониторинг, оценка.

Shtangret A.M. Theoretical and methodological basis for building a monitoring system of economic security aviation industry

In an article by summarizing scientific results of domestic and foreign scholars, the necessity of improvement and in accordance with the actual conditions and specific economic activity generated methodological framework to assess the level of economic security aviation industry. The research was an algorithm for constructing a model system for monitoring and evaluation of economic security, the possibility of which was tested in relation to the existing set of aviation industry.

Keywords: aviation industry, economic security, monitoring, evaluation.

УДК 336.113:342.4

Проф. Б.А. Карпінський, канд. екон. наук –
Львівська державна фінансова академія

**ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ ЯК ОСНОВА
ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ
(ЧАСТИНА I)**

Розглянуто сутність державотворчого патріотизму з позиції податкової домінанти. Вперше здійснено порівняльний аналіз конституцій щодо фінансового забезпечення державотворення. Проаналізовано еволюцію підходів до кількісної складової в українських конституціях. Вперше акцентовано увагу на тому, що нині не просто зменшується чисельність громадян України – найголовніше, з позиції стратегічних можливостей держави, зменшується чисельність платників податків. Обґрунтовано потребу введення в Конституцію України принципової парадигми щодо державотворчого патріотизму нації з позиції податкової домінанти.

Ключові слова: державотворчий патріотизм нації, фінансове забезпечення, конституційний лад, фінансові ресурси, податки, оподаткування, платники податків.

Вступ. Сучасне державотворення нерозривно пов'язане з реальними можливостями фінансового забезпечення благополуччя й соціального розвитку населення. На кожній стадії циклічного розвитку держави виникають властиві часу проблемні питання, які стосуються потреби у залученні до їхньої реалізації фінансових ресурсів. Важливе місце для наповнення державної скарбниці відводиться конституційним засадам, які загалом мають створювати законодавчу основу для фінансового забезпечення цілей розвитку держави. Водночас, конституційні засади безпосередньо пов'язані з конституційним ладом, який вони формують.

Аналіз досліджень і публікацій. Розгляду проблемних питань державотворення, окремих теоретичних аспектів функціонування конституційного ладу в Україні приділяли увагу такі вітчизняні вчені-правознавці, як: А. Георгіца, В. Гергелійник, Р. Каложний, М. Кельман, З. Лунь, О. Мироненко, В. Погорілко, П. Стецюк, М. Тесленко, Ю. Фрицький, Т. Цимбалістий, В. Шаповал, Ю. Шемшученко. До дослідників, які вивчали практичну сторону формування конституційного ладу в Україні, належать: І. Домбровський, В. Джунь, М. Козюбра, О. Копиленко, О. Марцеляк, П. Рабінович, М. Савенко, М. Савченко, Ю. Тодика. Серед зарубіжних вчених, які проводили дослідження за проблематикою формування конституційного ладу, є: Г. Арутюнян, Г. Каркассон, Ж. Робер, Д. Сарторі, Б. Сіган, Л. Пегораро, Д. Волдрон [11, 24, 28, 30-33].

Об'єктивно, що ця тематика тісно пов'язана з фінансовими аспектами, яким приділено увагу в працях як зарубіжних вчених: Н. Горського, Н. Кашина, А. Коломійця, А. Мельника, О. Паскачова, так і українських: М. Азарова, В. Геєця, Т. Єфименко, С. Каламбет, В. Копилова, П. Мельника, С. Онишко, Л. Тарангул, Ф. Ярошенка [5-10, 12-13, 19-22, 25-26, 34-35]. Водночас, незважаючи на вже понад трьохсотлітню епопею існування у різних проявах конституційного становлення в Україні, фінансові наголоси в її конституційних положеннях з позиції державотворення цілеспрямовано не ставились, що призводить і нині до певних декларативних зміщень та фінансових колізій.

Зокрема, розділ Конституції України, який стосується прав, свобод та обов'язків людини та громадянина, має запозичення з міжнародних пактів ООН про права людини. Однак визначення в Конституції стосуються не лише норм громадянсько-політичних прав, які повинні виконуватися державою за будь-яких умов, а також і соціально-економічних прав, реалізація котрих вже залежить від економічного стану держави, і які можуть бути нормами прямої дії лише для країн з розвинутою економікою, що призводить до прояву ефекту декларативності цих правових норм в умовах України. Останнє пов'язане з тим, що практичне забезпечення окремих норм у період фінансово-економічних потрясінь є достатньо проблематичним, наприклад прав, задекларованих у ст. 48: "Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло" [1-2].

Окрім того, за рахунок втягування в зміст Конституції України при її прийнятті окремих компромісних рішень, було відчутно знівельовано та й нейтралізовано її основну сутність захисту інтересів конкретного громадянина та перетворено в інструмент підтримки владних інституцій, залишаючи, за рахунок ефекту декларативності, дещо в стороні реальні потреби й умови життєпрагнення населення.

Постановка завдання. Виходячи з теоретичної, практичної та наукової актуальності теми, метою є виділити місце державотворчого патріотизму нації в конституційному процесі, а з цим і в можливостях фінансового забезпечення соціального розвитку держави. **Завдання** – розгляд конституційних поглядів щодо фінансової складової державотворення; проведення аналізу еволюційних змін у державотворенні з позиції кількісної домінанти; вироблення пропозицій щодо вдосконалення окремих конституційних положень.

Виклад основного матеріалу. Еволюційність процесу конституційного державотворення. На думку автора, конституційний лад визначається сукупністю конституційних норм та меж функціонування правової держави, утримує в єдності ідеологічність і законність суспільного та державного устрою, ґрунтується на дотриманні прав і свобод громадян, виділяє рівень основоположних суспільних взаємовідносин, обумовлює формування характерного суспільства із своїми орієнтирами та цінностями, символізує прагнення нації до розвитку.

Вагомий внесок у становлення ідей конституціоналізму права зробили вчені-мислителі XVI-XVIII ст. Т. Гоббс, Ж. Боден, Н. Макиавеллі, Дж. Локк, Ш. Монтеск'є, Т. Пейн, П. Орлік та ін., які виділили та синтезували фундаментальні поняття, що були покладені в основу сучасного конституційного державотворення (про народний суверенітет, поділ влади, природні права людини тощо) [32-33].

Наприкінці XIX – на початку XX ст. значний внесок щодо розвитку конституційних положень в системі держави зробили італійські вчені В. Орландо (міністеріалізм), В. Парето та Г. Моска (теорія еліт, корпоративізм), французькі дослідники Ж. Руссо (ідея народного суверенітету), Л. Дюги (концепція солідаризму) та М. Оріу (інституціоналізм), американці Д. Брайс та С. Лоу (теорія демократизації), німецький вчений М. Вебер (легітимація влади). Завдяки роботам вчених цього часу, які теоретично обґрунтовували ідеї обмеження влади парламенту та посилення влади виконавчої, сформулювали ідеї корпоративної демократії, раціоналізованого парламентаризму та ін., світовий конституційний процес наприкінці XIX – на початку XX ст. значно змінює свій характер та спрямованість. Останнє стало основою широкого розповсюдження ідей конституційності, які стали джерелом для прийняття їх майже у всіх державах світу у тій чи іншій формі, виходячи з засад їхнього соціального та державного устрою [32-33].

Україна також має визначний доробок у системі ідеології конституційності держави. А загалом, висхідна правничо-історичного тренду українських конституцій починається з прийняття у 1710 р. Конституції Пилипа Орлика ("Пакти і конституції законів та вольностей Війська Запорізького") – за своїм змістовим наповненням договір між гетьманом і козацтвом з приводу майбутнього устрою України [29].

У цьому документі було синтезовано як високий рівень самосвідомості нації, передову українсько-політичну думку в добу Ренесансу, так і тисячолітнє прагнення українського народу у визначенні свого місця у державному цивілізаційному становленні. Зокрема, в її 16 параграфах було означено, що Україна має бути вільною від чужого панування та православною; наведено обмеженість в гетьманській владі (обмеження стосувалося міжнародних відносин, фінансів, суду, виборів старшини); територіальність представництва; виборність всіх посадових осіб; поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову; недоторканість особи та її відповідальність перед судом; ревізія захоплених старшиною земельних маєтків та скасування всіх тягарів, накладених на простий народ тощо.

Принципову рису має й проголошена соціальна спрямованість розгляданого документа. Зокрема, у ньому підкреслено, що "вдови козаків, їхні дру-

жини та діти-сироти, козацькі господарства і господарства жінок, чоловіки яких на війні або на якихось військових службах, не притягатимуться до жодних обов'язкових для простого люду загальних повинностей і не будуть обтяжені оплатою податків".

За своїм фундаментальним наголосом Конституція Пилипа Орлика (хоча її так і не вдалось через різні об'єктивні причини перевести в практичне русло) була попереду інших концепцій демократичних конституцій провідних держав світу того часу щодо виділення і наповнення навіть базових понять, характеризувалась високим рівнем політичної свідомості і культури нації та її творчим потенціалом. Так, до прикладу, французький просвітитель Шарль Луї Монтеск'є майже через чотири десятиліття опісля завершив фундаментальну теорію розподілу влад "Про дух законів" (1748 р.). А для підтвердження новачності і практичного звучання цієї норми вже на сучасному рівні зазначимо, що 6-та стаття чинної Конституції наголошує: "Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову" [1-2].

Доцільно також наголосити, що цей документ майже на 70 років випередив Декларацію про незалежність США (1776 р.); майже на 80 років одну з перших у світі Конституцію США (1787 р., практично ті самі принципи демократії Конституції Пилипа Орлика закладено дослідником Джеймсом Медісоном у Конституцію США); французьку Декларацію прав людини і громадянина (1789 р.) і перші європейські конституції Польщі та Франції (1791 р.) [29].

Характеристика державотворчого патріотизму нації та його кількісний вимірник. Наростаюча потреба в уточненні та вдосконаленні окремих положень статей Конституції України потребує зважених підходів та й, насамперед, погляду на майбутнє, оскільки вже при означеній модернізованій Конституції нація буде реалізовуватись та проживати. Окрім цього, хотілось би, щоб Конституція була перспективною за своїм концепційним змістом, а отже, включала елементи новачності, які враховували б сучасні реалії та відображали б прагнення нації жити в цивілізованій державі з відповідними стандартами. У цьому плані нині окремі положення статей спричиняють певний дисбаланс із такою спрямованістю, що і викликає доцільність введення змін. На погляд автора, якщо вже здійснювати вдосконалення, то логічно в окремі статті закладати новачний зміст, щоб за своїм кінцевим звучанням оновлена Конституція держави була трохи попереду, а не відображала лишень попереднє та поточне життєве русло і політичне протистояння, тобто була у своїй фундаментальній основі спрямована на підвищення здоров'я, довголіття та благополуччя нації, щоб громадянину, як реальному платнику податків, у такій державі було комфортно жити. У цьому контексті розробники конституційних положень недостатньо уваги приділили проблемі взаємозв'язку нація – патріотизм – держава.

Наголосимо, за своїм змістом, патріотизм передбачає гордість за матеріальні і духовні досягнення свого народу та Батьківщини, бажання збереження її характерних особливостей, її культурного надбання і зіставлення себе з іншими членами свого народу, постійна готовність підпорядковувати свої особисті інтереси інтересам загалу, в якому живеш, та захищати інтереси своєї громади, народу загалом на кожному часовому інтервалі розвитку. В патріотизмі окремого

працівника важливе значення має його прагнення до соціальної самореалізації в організаційній структурі, яка визначається її прибутковістю, престижністю, перспективністю у фінансово-економічному просторі території. Формування патріотичної домінанти працівників створює передумови для привабливості, конкурентоспроможності організації (території) та її фінансової стійкості. Відчуття безпеки, гідності, захищеності, тобто рівня стабільності окремого працівника, синергетично підсилюється через колективний патріотизм працівників, шляхом їхньої безпосередньої участі в творенні різнофакторного потенціалу підприємства, установи, території.

Зростаюча потреба у забезпеченні конкурентоспроможності вітчизняної продукції, активізації використання сучасних технологій та розширення в структурі національного господарства частки наукоємних виробництв вищих технологічних укладів потребує й наявності патріотично налаштованої, високоосвіченої і висококваліфікованої робочої сили, а також постійного та всебічного поліпшення її якісних характеристик. Останнє додатково актуалізує та посилює орієнтаційну спрямованість щодо виховання і формування державотворчого патріотизму нації, зміцнення її духовно-моральних рис в умовах становлення елементів збалансованого інформаційного суспільства.

Державотворчий патріотизм нації – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави. За своєю природою державотворчий патріотизм нації можливо оцінювати на основі використання двох підходів: **якісного та кількісного. Якісний підхід** набув значного поширення через простоту свого відображення та й того, що лише поговорити (без матеріальних наслідків) про державу й патріотизм всі готові.

Водночас, **кількісний підхід раніше не розглядали**, оскільки не було запропоновано зрозумілих і переконливих кількісних критеріїв такого оцінювання державотворчості, та й науковці (практики) приділяли більше уваги якісним параметрам.

Отже, податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у забезпеченні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави [14-18].

Виходячи з наведеного означення, можливо запропонувати таку формулу щодо визначення коефіцієнта державотворчого патріотизму нації:

$$КДПН_t = \frac{\sum_{i=1}^m ППД_i}{\sum_{i=1}^n ППД_i - \sum_{i=1}^m ФПН_i}, t \in T, \quad (1)$$

де: $КДПН_t$ – коефіцієнт державотворчого патріотизму нації у час t ; $\sum_{i=1}^n ППД_i$ –

податковий потенціал держави; $\sum_{i=1}^m ФПН_i$ – фактичні податкові надходження; n – потенційна кількість різновидів податків; m – фактична кількість різновидів по-

датків (між n та m можуть бути відмінності, зокрема за рахунок пільг, відстро-чок); T – період часу.

Значимо, що $\sum_{i=1}^n \Pi\Pi D_i > \sum_{i=1}^m \Phi\Pi H_i$; $n \geq m$.

Теорема: податковий потенціал держави завжди перевищує фактичні податкові надходження, оскільки знайдеться частина платників податків які з тих чи інших причин не виконали свій податковий обов'язок у конкретному часовому інтервалі.

Доведення цієї теореми базується на врахуванні різниці знаменника у формулі щодо визначення коефіцієнта державотворчого патріотизму нації.

Із (1) також слідує, що

$$1 < KДПН_t < \frac{\sum_{i=1}^n \Pi\Pi D_i}{\sum_{i=1}^m \Phi\Pi H_i}, t \in T. \quad (2)$$

Підкреслимо, що у формулі (1), коли зменшується знаменник (тобто якщо фактичні податкові надходження наближаються до доцільного податкового потенціалу), то зростає $KДПН_t$. Можливо стверджувати, якщо $KДПН_t$ є більшим за попередній період, то цей патріотизм зростає. Об'єктивно, якщо у динаміці $KДПН_t$ зростає, то ми можемо говорити за позитивні тенденції у формуванні державотворчого патріотизму нації.

Доцільно також зазначити, що на короткотерміновому проміжку часу формула (2) може і не справджуватися – як це відбувається в Україні: коли платниками податків можуть бути сплачені податки наперед, або зроблені істотні переоплати. Під час коректного аналізу ці обставини необхідно враховувати, особливо для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо можливостей фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку території.

Об'єктивно, що необхідно проводити аналітичні розрахунки щодо державотворчого патріотизму диференційовано, зокрема в розрізах груп податку з доходів фізичних осіб.

Підкреслимо, що запропонований розрахунок $KДПН_t$ за (1) можна подавати і як індикатор. Проте в останньому випадку необхідно визначити мінімальні та максимальні межі його зміни, оскільки індикатор має векторно спрямований характер. Водночас, індикаторні підходи характерні та більш доцільні в системі індикативного планування (таке планування – це процес формування системи параметрів індикаторів, що характеризують стратегічні цілі і першочергові задачі розвитку економіки країни і відповідають державній соціально-економічній політиці, а також становлення заходів державного впливу на соціальні й економічні процеси з метою досягнення передбачуваних індикаторних рівнів).

Розроблення такого виду порогових (граничних) індикаторів державотворчого патріотизму нації перспективна і з огляду потреби в сучасному інструментарії щодо запобігання критичним ситуаціям і досягнення завдань та цілей безпечного розвитку. Вона також може слугувати базою для розроблення захо-

дів нейтралізації негативних впливів зовнішнього середовища, планування та програмування діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема під час посилення глобальних фінансових викликів.

Практично податки забезпечують належне фінансове функціонування держави, а виходячи з означеного, наскільки сформовано та забезпечено у конкретних платників податків патріотичне розуміння національної важливості безпосереднього фінансового внеску у становлення і розвиток фінансової складової держави, то від цього об'єктивно залежать подальші фінансові можливості держави виконувати свої управлінські функції. Водночас податки є дієвим регулятивним інструментом управління економікою в ринкових умовах і саме через оптимальність побудови системи оподаткування залежить результативність національного господарства. Здійснювані нині податкові новації щодо трансфертних цін, податку на нерухомість, акцизів безумовно є дієвими напрямками щодо активізації фінансових поступлень. Так, чим оптимальніше встановлені державою пріоритети в системі оподаткування, тим конкретніша може бути участь громадян держави у фінансовому забезпеченні її творення та функціонування. Активізація положень концепції державотворчого патріотизму нації в контексті податкової складової є реальним варіантом наповнення державної скарбниці.

Виходячи з цього, необхідно цілеспрямовано формувати умови, щоб платник податків, як громадянин, зрозумів, що саме від нього, від його активної державотворчої позиції у матеріальному вираженні, тобто від його безпосередньої матеріальної (податкової) участі, залежать можливості процесу державотворення і саме на цьому концепційному аспекті потрібно наголошувати на всіх рівнях (а не просто – давай гроші).

Лише той народ, загалом та кожен громадянин зокрема, у якого системно сформовано, виховано важливість почуття та розуміння потреби власної участі у творенні держави шляхом безпосереднього фінансового (податкового) забезпечення її розвитку, може розраховувати на свою життєздатність, динамічність і перспективи в сучасному конкурентному просторі. Нація має брати реальну фінансову участь у творенні держави. На думку автора, хоча державотворчий патріотизм нації це, за своїм звучанням, більше ідеологічна парадигма, однак її цілеспрямована підтримка і реалізація в контексті податкової домінанти призводитиме до дієвого й оптимального наповнення дохідної частини бюджету держави та підвищення її життєздатності у світовому ринковому просторі.

Література

1. Конституція України від 28.06.96 р., № 254 к-96. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Конституція України. Текст Основного Закону з офіційними тлумаченнями Конституційного Суду / Огляд і коментарі В.Ф. Погорілка та В.Л. Федоренка. – К. : Вид-во "Наук. думка", 2006. – 212 с.
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_043.
5. Буряк П.Ю. Податковий контроль в Україні, Т.І. Попередній контроль : монографія / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька. – Львів : Вид-во "Простір-М", 2007. – 400 с.

6. Буряк П.Ю. Податковий контроль в Україні. – Т. II. Контрольно-перевірочний процес : монографія / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, О.Б. Осідач. – Львів : Вид-во "Простір-М", 2007. – 420 с.
7. Буряк П.Ю. Податковий контроль : підручник / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, В.З. Білінський. – К. : Вид-во "Хай-Тек Прес", 2007. – 608 с.
8. Горский Н.В. Налоговый потенциал в механизме международных отношений / Н.В. Горский // Финансы. – 1999. – № 6. – С. 27-30.
9. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України : монографія / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін. – К. : Вид-во НДФІ, 2004. – 712 с.
10. Економічна енциклопедія. – В 3-х т. / Відп. ред. С.В. Мочерний. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – Т. 3. – 848 с.
11. Енгибарян Р.В. Конституционное развитие в современном мире. Основные тенденции : монография / Р.В. Енгибарян. – М. : Изд-во "Норма", 2007. – 496 с.
12. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Лі. Вознюк. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 1072 с.
13. Каламбет С.В. Податковий потенціал: теорія, практика, управління : монографія / С.В. Каламбет. – Дніпропетровськ : Изд-во "Наука і освіта", 2001. – 304 с.
14. Карпинский Б.А. Стратегиология развития экономической системы государства: основы, финансовые вызовы, диспропорции // Финансовое управление развитием экономических систем : монография / О.О. Ардасова, Д.А. Демин, Б.А. Карпинский и др. / под общ. ред. С.С. Чернова. – Новосибирск : Изд-во "СИБ-ПРИНТ", 2012. – 217 с.
15. Карпинский Б.А. Государственно-созидательный патриотизм нации: налоги как количественный фактор его оценивания / Т.Ю. Анопченко, А.Н. Апухтин, Б.А. Карпинский и др. // Проблемы экономики и управления предприятиями, отраслями, комплексами : монография / под общ. ред. С.С. Чернова. – Новосибирск : Изд-во "СИБПРИНТ", 2012. – С. 269-289.
16. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання зі сторони податкової домінанти / Б.А. Карпінський // Вісник Львівської державної фінансової академії. Економічні науки. – 2011. – № 21. – С. 84-92.
17. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання податкової домінанти / Б.А. Карпінський // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.3. – С. 374-383.
18. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання податкової складової // Materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji "Strategiczne pytania światowej nauki – 2012" (07-15 lutego 2012 roku). – Vol. 2. Ekonomiczne nauki. – Poland, Przemysl : Wyd-wo "Nauka i studia", 2012. – S. 53-60.
19. Карпінський Б.А. Податки. Довідник-словник : навч. посібн. / Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, О.Б. Карпінська. – К. : Вид-во "Професіонал", 2008. – 464 с.
20. Карпінський Б.А. Стратегиология розвитку держави за впливу глобальних фінансових викликів // Настоящи изследования и развитие – 2012 : матер. за VIII Междунар. научн.-практ. конф. (17-25 януари 2012). Икономики. Държавна администрация. – Том 9. – България, София : Изд-во "Бял ГРАД-БГ" ООД, 2012. – С. 63-69.
21. Карпінський Б.А. Фінанси: термінологічний словник : навч. посібн. / Б.А. Карпінський, Т.Б. Шира. – К. : Вид-во "Професіонал", 2008. – 608 с.
22. Коломиец А.Л. О понятиях налогового и финансового потенциалов регионов / А.Л. Коломиец, А.Д. Мельник // Налоговый вестник. – 2000. – № 1. – С. 3-5.
23. Конституции зарубежных стран – все законы стран мира. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.urzona.com/index.php?Itemid=77&id=65&option=com_content&view=category.
24. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. – В 4-х т. / Отв. ред. Б.А. Струшук. – М. : Изд-во БЕК, 1996. – Т. 2. – 758 с.
25. Кошина Н.В. Методика расчетов налогового потенциала / Н.В. Кошина // Финансы. – 2001. – № 12. – С. 35-37.
26. Паскачев А.Б. Налоговый потенциал экономики России : монография / А.Б. Паскачев. – М. : Изд. дом "МЕЛАП", 2001. – 400 с.
27. Погорілко В.Ф. Конституційне право України : підручник / В.Ф. Погорілко, В.Лі. Федоренко / за заг. ред. В.Ф. Погорілка. – К. : Вид-во "Наук. думка"; "Прецедент", 2006. – 344 с.
28. Пряхина Т.М. Конституционные конфликты / Т.М. Пряхина // Государство и право. – 2004. – № 11. – С. 19-25.

29. Слюсаренко А.Г. История украинської конституції / А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко. – К. : Т-во "Знання України", 1993. – 192 с.
30. Тодика О.Ю. Народовладдя на трансформаційному етапі розвитку держави і суспільства : монографія / О.Ю. Тодика / за ред. О.В. Петришина. – Харків : Вид-во "Право", 2007. – 480 с.
31. Шипілов Л.М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія. – Харків : Вид-во ФІНН, 2009. – 216 с.
32. Энциклопедический юридический словарь / под общ. ред. В.Е. Крутских. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1998. – 368 с.
33. Юридична енциклопедія. – В 6-ти т. / редкол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : Вид-во "Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана", 2002. – Т. 4 "Н-П". – 720 с.
34. Karpinsky B.A. Role of budget-taxes in formation equation of the financial system of the state: evaluation and prognostic approach / B.A. Karpinsky, S.K. Shkulka // Nauka i studia. Ekonomiczne nauki. – 2012. – № 1(46). – S. 71-80.
35. Karpinski B. Formation and development of tax control in Ukraine: resources aspect / B. Karpinski, n. zalutka // Rynek kapitalowy a koniunktura gospodarcza 2010: perspektywa makroekonomiczna / Pod redakcja Andrzeja T. Szablewskiego, Marka Martina : monografie. – Poland, Lodz : Wyd-wo Politechnika Lodzka, 2011. – S. 107-130.

Карпинский Б.А. Государственно-созидательный патриотизм нации как базис финансового обеспечения конституционного строя

Раскрыта сущность государственно-созидательного патриотизма с позиции налоговой доминанты. Впервые проведен сравнительный анализ ряда конституций в контексте финансового обеспечения государства. Проанализирована эволюция подходов относительно количественной составляющей в украинских конституциях. Впервые акцентировано внимание на том, что сейчас не просто уменьшается численность граждан Украины – самое главное, с позиции стратегических возможностей государства, уменьшается численность налогоплательщиков. Обоснована необходимость введения в Конституцию Украины принципиальной парадигмы государственно-созидательного патриотизма нации с позиции налоговой доминанты.

Ключевые слова: государственно-созидательный патриотизм нации, финансовое обеспечение, конституционный строй, финансовые ресурсы, налоги, налогообложение, налогоплательщики.

Karpinsky B.A. State-creative patriotism of nation as the basis of the constitutional system of financial security

The essence of state-creative patriotism of nation with the dominant position of the tax. For the first time, a comparative analysis of a number of constitutions in the context of the financial security of the state. The evolution of approaches regarding the quantitative component of the Ukrainian constitutions. For the first time also focused on the fact that this is not simply reduced the number of citizens of Ukraine – most importantly, from the perspective of the strategic capacity of the state, decreasing the number of taxpayers. The necessity of the introduction of the Constitution of Ukraine fundamental paradigm of state-creative patriotism of nation from a position of fiscal dominance.

Keywords: State-creative patriotism of nation, financial security, constitutional order, financial resources, tax, taxation, taxpayers.

УДК 65.011

Проф. В.В. Козик, канд. екон. наук; магістр В.Ю. Паньків; ст. викл. В.А. Гришко, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"

СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Подано трактування сутності категорії "економічна стійкість підприємства". Здійснено групування видів економічної стійкості підприємства. Проаналізовано механізм формування економічної стійкості підприємства. Доповнено існуючі способи групування чинників формування економічної стійкості підприємства.